

Status mat og måltider i sykehjem og hjemmetjenester

Presentasjon av resultater av undersøkelser

28.01.14

Heidi Aagaard

Førstelektor Høgskolen i Østfold

Bakgrunn

- * Et stort antall eldre spiser hver dag mat som er tilberedt av kommunale eller private storkjøkkener.
- * Forskning viser imidlertid at eldre på sykehjem er utsatt for underernæring, men også eldre som får hjelp av hjemmetjenesten
- * God ernæringstilstand er en viktig forutsetning for helse og livskvalitet.
- * Et velsmakende måltid i hyggelige omgivelser kan være et høydepunkt på dagen. Men hvordan er situasjonen for eldre som bor i sykehjem i dag eller de som får hjelp fra hjemmetjenesten?

Utvalg og metode

Målgrupper:

- * Fagansvarlig/leder av sykehjem
- * Kjøkkensjef/leder av kjøkken som leverte mat til sykehjem
- * Beboere ved sykehjem
- * Fagansvarlig/leder av hjemmesykepleien
- * Helsepersonell i hjemmesykepleien

Kvantitativ tverrsnittundersøkelser: Spørreskjema

Oversikt over antall sykehjem som har deltatt i undersøkelsen, fordelt på fylke

* Østfold	25	* Rogaland	42
* Akershus	39	* Hordaland	45
* Oslo	36	* Sogn og Fjordane	24
* Hedemark	28	* Møre og Romsdal	44
* Oppland	31	* Sør-Trøndelag	38
* Buskerud	32	* Nord-Trøndelag	19
* Vestfold	19	* Nordland	46
* Telemark	19	* Troms	34
* Aust-Agder	18	* Finnmark	14
* Vest-Agder	16	* Ikke oppgitt	1

Oversikt over antall kjøkken som har deltatt i undersøkelsen fordelt på fylke

* Østfold	13	* Rogaland	27
* Akershus	18	* Hordaland	24
* Oslo	14	* Sogn og Fjordane	16
* Hedemark	13	* Møre og Romsdal	23
* Oppland	17	* Sør-Trøndelag	16
* Buskerud	10	* Nord-Trøndelag	8
* Vestfold	9	* Nordland	20
* Telemark	12	* Troms	13
* Aust-Agder	7	* Finnmark	5
* Vest-Agder	6	* Ikke oppgitt	5

Oversikt antall kommuner: Respondenter; hjemmespl

Svar fra antall kommuner fordelt på fylke

Hordaland	23	Nord-Trøndelag	15	Oslo	11
Sør-Trøndelag	23	Hedemark	14	Telemark	10
Møre og Romsdal	22	Troms	14	Vest-Agder	10
Nordland	20	Buskerud	12	Aust-Agder	5
Sogn og Fjordane	19	Finnmark	12	Vestfold	5
Oppland	17	Østfold	12	Svalbard	1
Akershus	16	Rogaland	12		

97 % =sykepleiere

På landsbasis – Har sykehjemmene eksternt kjøkken eller eget kjøkken?

- * 62 % mottar middag fra kjøkken på egen institusjon
- * 38 % mottar middag fra eksternt kjøkken

Har brukerne i hjemmetjenesten tilbud om tilkjørt mat?

- * Del 1: 93 % av kommunene hadde et tilbud om tilkjørt mat til hjemmeboende.

Lages det middag i brukernes hjem (ferdigmat ikke medregnet)

	Ledere	Helsepersonell
1 Aldri	39 %	51 %
2 Nesten aldri	52%	35 %
3 Nesten alltid	6 %	6 %
4 Alltid	1 %	5 %
5 Vet ikke/ikke aktuelt	1%	2 %

Kan det velges mellom ulike retter?

	Lederne i hj.spl N=273	Helsepersonell hj.spl N=205	Lederne i Sykehjem N=543	Kjøkken Sykehjem N=263
Helt enig/alltid Har i dag	16 %	13 %	16 %	18 %

Næringsberegning: Svar fra kjøkken

Næringsberegning I	Ja %	Delvis %	Nei %	Vet ikke %
Benyttes næringsberegnete oppskrifter til middagen? (N=271)	26	44	30	1
Næringsberegnes menyplanen? (N=269)	17	37	45	1

Maten tilfredsstill næringsstoffanbefalingene (Hj.spl)

	Lederne hj.spl	Helsepersonell hj.spl
1 Helt uenig	0 %	1 %
2 Noe uenig	2 %	10 %
3 Noe enig	14 %	41 %
4 Helt enig	80 %	30 %
5 Vet ikke/ikke aktuelt	4 %	18 %

Maten er tilpasset den enkeltes brukers energibehov? (hj.spl)

	Lederne hj.spl	Helsepersonell hj.spl
1 Helt uenig	7 %	18 %
2 Noe uenig	22 %	27 %
3 Noe enig	47 %	30 %
4 Helt enig	19 %	13 %
5 Vet ikke/ikke aktuelt	5 %	12 %

Fornøyd med maten som serveres ?

	Kjøkken	Lederne v/sykehjem	Beboerne sykehjem	Leder Hj.spl	Helse-p Hj.spl
1 Alltid / helt enig	78 %	74 %	53 %	53	17
2	16 %	22 %	38 %	44	64
3	0 %	3 %	7 %	2	13
4 Aldri / helt uenig	5 %	0 %	1 %	0	3 (5 % vet ikke)

Kjøttet til middag er mørt!

	Kjøkken	Lederne v/sykehjem	Beboerne
1 Alltid / helt enig	83 %	48 %	48 %
2	13 %	42 %	35 %
3	0 %	8 %	9 %
4 Aldri / helt uenig	2%	2 %	5 %

Fisken er veltillaget!

	Kjøkken	Lederne v/sykehjem	Beboerne
1 Alltid / helt enig	84 %	69 %	52 %
2	11 %	26 %	26 %
3	2 %	4 %	15 %
4 Aldri / helt uenig	4%	1 %	3%

Grønnsakene er varierte og godt tilberedt!

	Kjøkken	Lederne v/sykehjem	Beboerne
1 Alltid / helt enig	56 %	47 %	48 %
2	37 %	39 %	26 %
3	2 %	11 %	15 %
4 Aldri / helt uenig	5 %	3 %	3%

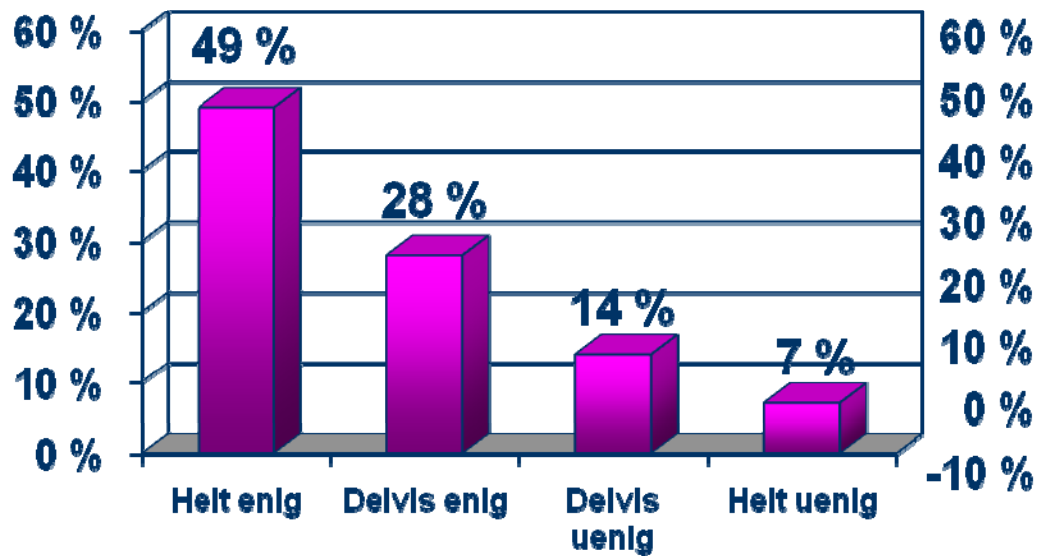
Desserten er veltillaget!

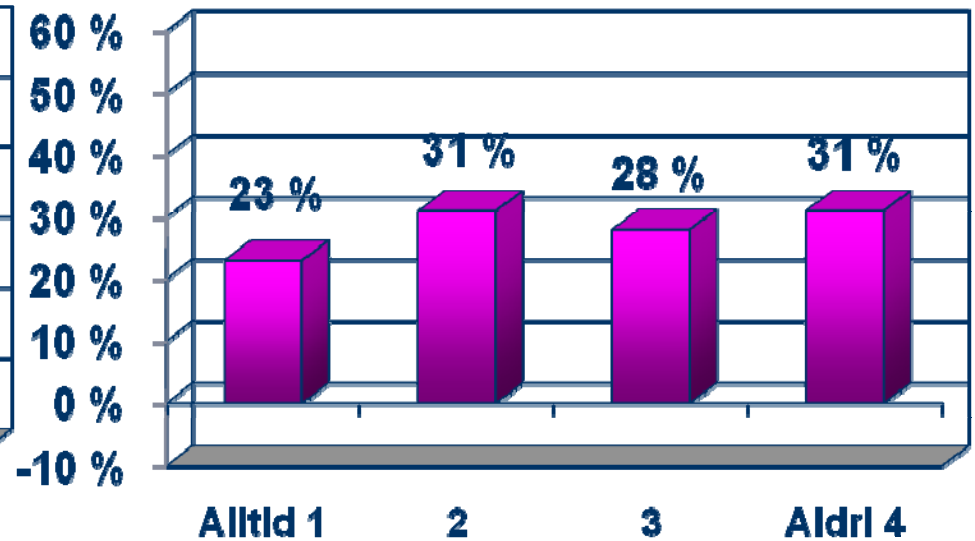
	Kjøkken	Lederne v/sykehjem	Beboerne
1 Alltid / helt enig	87 %	75 %	78 %
2	7 %	20 %	19 %
3	1 %	3 %	3 %
4 Aldri / helt uenig	5 %	1 %	1 %

Fra sykehjem: Frukt hver dag?

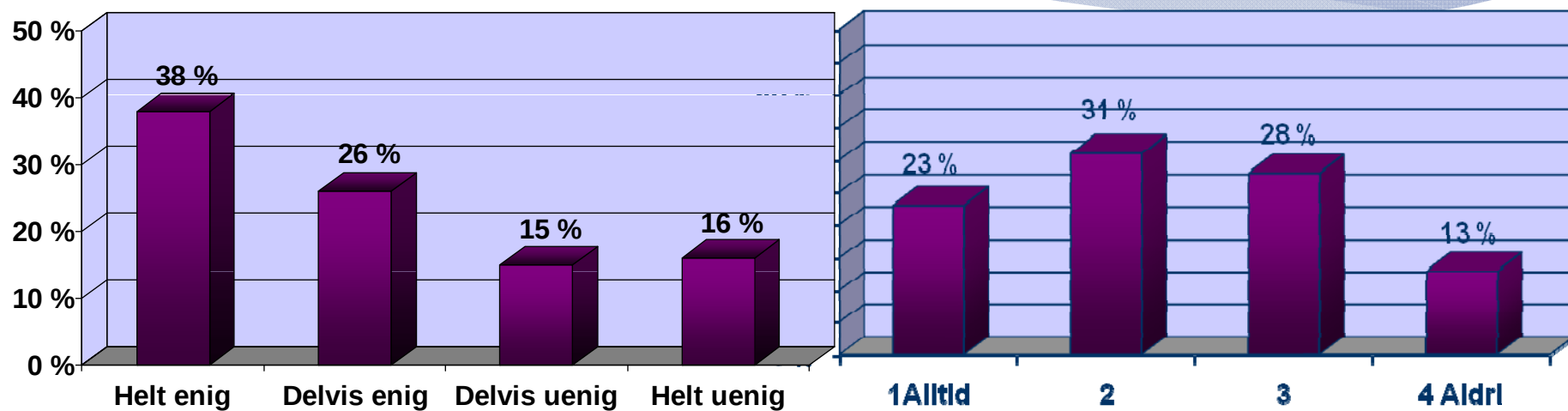
Lederne

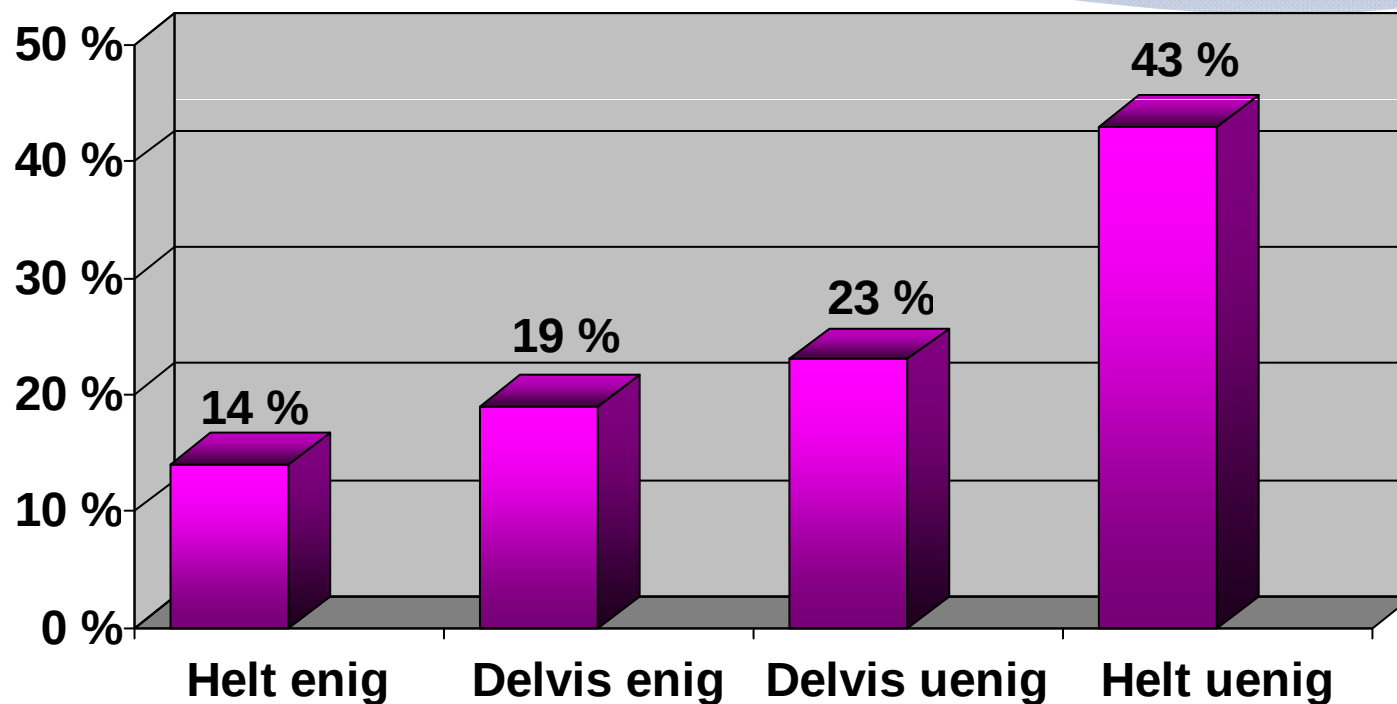
Beboerne

Sykehjem: Tilbud om tran eller andre former for vitaminer

Tiden mellom siste måltid om kvelden og første måltid neste dag < 11 timer (sykehjem)

Er tiden mellom siste måltid om kvelden og første måltid neste dag mer enn 11 timer?

	Lederne i hj.spl	Helsepersonell i hj.spl
1 Aldri	4 %	8 %
2 Nesten aldri	26 %	16 %
3 Nesten alltid	42 %	53 %
4 Alltid	6 %	10 %
5 Vet ikke/ikke aktuelt	20 %	14 %

Hvor ofte er det brukere med dårlig ernæringstilstand i hjemmesykepleien?

	Lederne i hj.spl	Helsepersonell i hj.spl.
1 Alltid	11 %	15 %
2 Ofte	56 %	61 %
3 Sjelden	30 %	21 %
4 Aldri	0 %	0 %
5 Vet ikke/ikke aktuelt	3 %	3 %

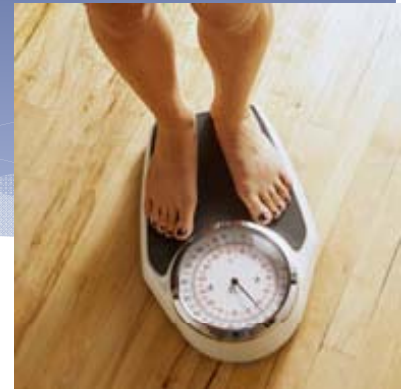
Kjenner du til de «Nasjonale faglige retningslinjene for forebygging og behandling av underernæring»?

	Lederne i hj.spl	Helsepersonell i hj.spl
1 ja	66 %	37 %
2 Nei	33 %	63%

Foreligger det skriftlige prosedyrer for vurdering av ernæringsstatus?

	Lederne hj.spl	Helsepersonell Hj.spl	Leder sykehjem
1 Ja	33 %	32 %	16 %
2 Nei	63 %	29%	78
3 Vet ikke	3 %	36 %	6

Er det rutine å veie brukeren ved innskriving ?

	Lederne h.spl	Helsepersonell h.spl	Lederne sykehjem
1 Ja	20 %	18 %	53 %
2 Nei	80 %	69%	44 %
3 Vet ikke	0 %	13 %	3 %

Hvor godt synes du oppfølgingen av brukernes ernæringstilstand blir ivare tatt?

	Lederne i hj.spl	Helsepersonell i hj.spl
Svært godt	5 %	8 %
Godt	75 %	60 %
Dårlig	17 %	27 %
Svært dårlig	<1 %	1%
Vet ikke	<1 %	4 %

Måltidsmijø 2	1 Alltid / helt enig	2	3	4 Aldri / helt uenig
Kan du vanligvis velge hvem du skal sitte sammen med?	10 % 15 %	2 % 43 %	3 % 27 %	47 % 15 %
Spiser personalet sammen med dere?	5 % 25 %	9 % 38 %	21 % 17 %	45 % 20 %
Hygger du deg under måltidet?	46 % 70 %	36 % 27 %	13 % 2 %	6 % 1 %
Ser du fram til måltidene med glede?	40 %	33 %	19 %	7 %

Beboerne i sykehjem
Lederne i sykehjem

Heidi Aagaard, HIØ

Har de ansatte mulighet til å sitte sammen med brukeren, slik at han/hun får selskap?

	Lederne	Helsepersonell
1 Aldri	9 %	34 %
2 Nesten aldri	59 %	47 %
3 Nesten alltid	28 %	10 %
4 Alltid	2 %	5 %
5 Vet ikke/ikke aktuelt	2%	3 %

Tror du brukeren som trenger hjelp til matstell hygger seg under måltidet?

	Lederne i hj.spl	Helsepersonell i hj.spl.
1 Aldri	1 %	2 %
2 Nesten aldri	11 %	22 %
3 Nesten alltid	52 %	33 %
4 Alltid	6 %	10 %
5 Vet ikke/ikke aktuelt	29%	33 %

Trenger de ansatte mer kunnskap?
(lederne)
Ønsker du deg mer kunnskap?
(helsepersonell)

	Lederne i sykehjem	Lederne i hj.spl	Helsepersonell i hj.spl
1 Ja	80 %	80 %	80 %
2 Nei, har nok kunnskap		7 %	9%
3 Vet ikke		5 %	11 %

Har de ansatte mulighet til å få råd/veiledning fra ernæringsfysiolog?

	Lederne i hj.spl	Helsepersonell i hj.spl.
1 Aldri	24 %	15 %
2 Nesten aldri	37 %	19 %
3 Nesten alltid	22 %	19 %
4 Alltid	11 %	20 %
5 Vet ikke/ikke aktuelt	7 %	27 %

Er ernæring et sentralt punkt i pasientdokumentasjonen?

	Lederne i hj.spl	Helsepersonell i hj.spl.
1 Ja	76 %	67 %
2 Nei	20 %	20%
3 Vet ikke	4 %	13 %

Er ernæring et punkt i sykepleieplanen fra sykehuset?

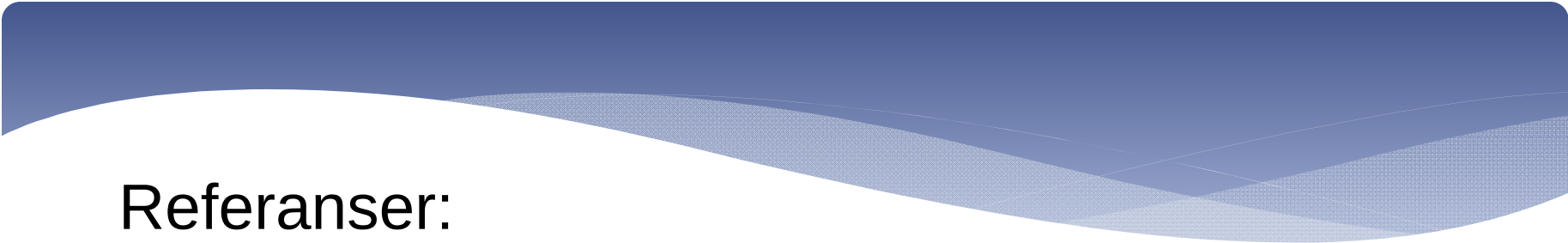
	Lederne i hj.spl.	Helsepersonell i hj.spl.
1 Ja	49 %	50 %
2 Nei	43 %	27%
3 Vet ikke	8 %	23 %

Kunnskapsområder (sykehjem)

- * **Anbefalinger for kosthold til eldre**
- * **Beregning av ernæringsbehov**
- * **Mat ved demens**
- * **Tiltak for de som spiser lite**

Kunnskapsområder i hj.spl

- * Hvordan vurdere brukernes ernæringstilstand?
- * Hvordan beregne energibehovet?
- * Kostveiledning
- * Tiltak knyttet til brukere som spiser lite
- * Kunnskap om de ulike næringsstoffene
- * Om kosteregistrering

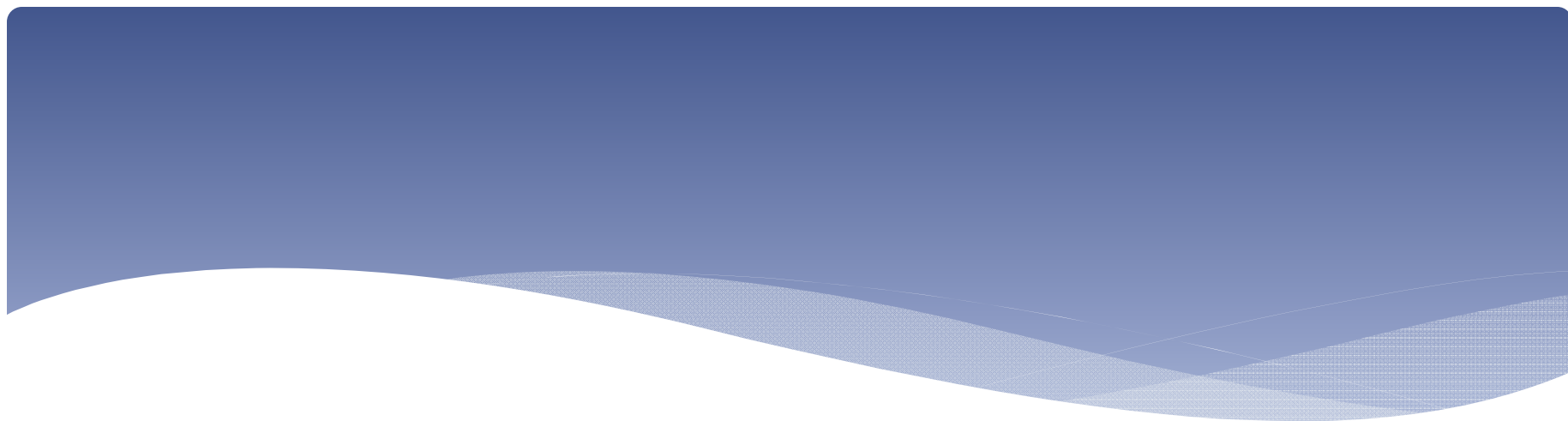
Referanser:

Aagaard, H., Grøndal Abrahamsen, V. 2012. Mat og måltid i hjemmesykepleien. Høgskolen i Østfold. Oppdragsrapport nr X

Aagaard, H. 2010. Mat og måltider i sykehjem. Sykepleien Forskning nr 1

Aagaard, H. 2010. "Ærlig talt" Mat og måltider i sykehjem – undersøkelse blant beboere i somatiske sykehjem i Østfold. Høgskolen i Østfold. Oppdragsrapport nr. 1

Aagaard, H. 2008. Mat og måltider i sykehjem – undersøkelse utført for Sosial- og helsedirektoratet. Høgskolen i Østfold. Rapport nr 3

Takk for oppmerksomheten!

Heidi Aagaard, HIØ